

نظریه حقوق سیاسی

نویسنده:

مارتین لاگین

مترجمان:

دکتر محمد امامی

عضو هیات علمی دانشگاه شیراز

آیدا حیدری

دانشجوی دکتری حقوق عمومی

سرشناسه : لاگلین، مارتین Loughlin, Martin
 عنوان و نام پدیدآور : نظریه حقوق سیاسی/نویسنده مارتین لاگلین:
 مترجمان محمد امامی، آیدا حیدری.
 مشخصات نشر : تهران: نشر میزان، ۱۴۰۰.
 مشخصات ظاهری : ۲۲۲ ص.
 فروست : علوم اجتماعی: ۱۴۵۱.
 شابک : 978-622-212-260-7
 وضعیت فهرستنویسی : فیبا
 یادداشت : عنوان اصلی: Political Jurisprudence, 2018.
 موضوع : حقوق عمومی — فلسفه Public law — Philosophy
 موضوع : علوم سیاسی Political science
 موضوع : جامعه‌شناسی حقوقی Sociological jurisprudence
 شناسه افزوده : امامی، محمد، ۱۳۲۷- مترجم
 شناسه افزوده : حیدری، آیدا، ۱۳۶۸- مترجم
 رده‌بندی کنگره : K۳۱۵۰
 رده‌بندی دیویی : ۳۴۲/۲
 شماره کتابشناسی ملی : ۸۷۳۵۲۱۷

هرگونه تکثیر (اعم از چاپ، کپی، فایل الکترونیکی و...) از این اثر بدون اخذ مجوز
 از ناشر خلاف قانون بوده و پیگرد قانونی دارد.
 لطفاً در صورت مشاهده، موارد را به شماره تلفن‌های ذیل اطلاع دهید.

۱۴۵۱
 نشر میزان
 نظریه حقوق سیاسی
 مارتین لاگلین
 مترجمان: دکتر محمد امامی، آیدا حیدری
 چاپ اول: بهار ۱۴۰۱
 قیمت: ۹۰۰۰۰ تومان
 شمار: ۱۰۰ نسخه
 شابک: ۷-۲۶۰-۲۱۲-۶۲۲-۹۷۸

نشر میزان: خیابان سه‌رودی شمالی، خیابان خرمشهر، پلاک ۶۲
 تلفن دفتر مرکزی: ۸۸۵۳۹۱۳۱-۸۸۵۳۹۱۲۴ تلفن مرکز پخش و فروش: ۸۸۳۳۹۵۲۹-۸۸۳۳۹۵۳۰
 فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخرآزی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۳۶۷۷۷۰
 پست الکترونیکی: mizannasher@yahoo.com وب سایت: www.mizan-law.ir
 اینستاگرام: nashremizan کانال تلگرام: t.me/nashremizan

فهرست مطالب

۹	 مقدمه
۲۷	 فصل اول: «حقوق عمومی به مثابه نظریه سیاسی»
۲۷	 ۱. مقدمه
۲۹	 ۲. حقوق طبیعی تغییر شکل یافته
۳۲	 ۳. تلقی بدن از حقوق بنیادین
۳۴	 ۴. مفهوم حقوق سیاسی از منظر روسو
۳۷	 ۵. علم مدرن حقوق عمومی
۴۱	 فصل دوم: «نظریه حقوق سیاسی توماس هابز»
۴۱	 ۱. مقدمه
۴۲	 ۲. نظریه حقوق سیاسی
۴۳	 ۳. قانون از منظر هابز
۴۶	 ۴. حق طبیعی
۴۸	 ۵. قانون طبیعی
۵۱	 ۶. قانون طبیعی و قانون مدنی
۵۲	 ۷. نظریه حقوق سیاسی هابز
۵۷	 فصل سوم: «میراث مساوات طلب‌ها»
۵۷	 ۱. مقدمه

۲. بستر ایدئولوژیکی انقلاب انگلیسی ۵۸
۳. شکل‌گیری مساوات طلب‌ها ۶۱
۴. جریان جنبش مساوات طلب‌ها ۶۴
۵. تفکرات مشروطه‌خواهی مساوات طلب‌ها ۷۰
۶. اصول مساوات طلب‌ها و رویه انگلیسی ۷۹
۷. نتیجه‌گیری ۸۵

فصل چهارم: «برک، حقوق، انقلاب و قانون اساسی» ۸۹

۱. مقدمه ۸۹
۲. قانون اساسی ۹۱
۳. حق‌ها، اصلاحات و انقلاب ۹۴
۴. انقلاب در فرانسه ۹۷
۵. انقلاب‌های متضاد ۹۹
۶. قانون ۱۰۱
۷. نتیجه‌گیری ۱۰۳

فصل پنجم: حقوق سیاسی ۱۰۵

۱. مقدمه ۱۰۵
۲. مفهوم حقوق سیاسی ۱۰۶
۳. خاستگاه‌ها (ریشه‌ها) ۱۰۸
۴. حقوق سیاسی در اندیشه روشنگری ۱۱۰
۵. انقلاب در فرانسه ۱۱۵
۶. تحلیل ژاکوبین‌ها در باب حق طبیعی ۱۱۹
۷. مسئله قانون اساسی ۱۲۲
۸. تاثیر پوزیتیویسم و رشد علوم اجتماعی ۱۲۷
۹. میراث پس از جنگ ۱۳۴
۱۰. آیا ژاکوبینیسم احیا شد؟ ۱۳۶

فهرست مطالب □ ۷

۱۱. حقوق سیاسی به مثابه نظم سمبولیک (نمادین) ۱۳۹

۱۲. نتیجه‌گیری ۱۴۳

فصل ششم: «قانون به مثابه نهاد» ۱۴۵

۱. مقدمه ۱۴۵

۲. بستر فکری ۱۴۶

۳. تئوری نهادگرایی هوریو ۱۴۹

۴. تئوری نهادی قانون، رومانو ۱۵۲

۵. میراث نامتعیّن نهادگرایی ۱۵۸

۶. تئوری نهادی به مثابه خوانشی از نظریه حقوق سیاسی ۱۶۱

فصل هفتم: پولیتونومی «سیاست اقتصادی» ۱۶۷

۱. مقدمه ۱۶۷

۲. اشمیت به عنوان یک حقوق‌دان ۱۶۹

۳. تئوری دولت ۱۷۱

۴. قانون امر سیاسی ۱۷۴

۵. نهادگرایی ۱۷۸

۶. نوموس ۱۸۱

۷. نقش اشمیت در پولیتونومی (سیاست اقتصادی) ۱۸۴

۸. نتیجه‌گیری ۱۸۸

فصل هشتم: خرد دولت و دولت خردورز ۱۹۱

۱. مقدمه ۱۹۱

۲. خاستگاه‌های خرد دولت ۱۹۳

۳. دکترین خرد دولت ۱۹۸

۴. دولت خردورز ۲۰۴

۵. قدرت دولت به مثابه خرد دولت مدرن ۲۰۷

۸ □ نظریه حقوق سیاسی

۶. خرد مبتنی بر قانون اساسی / مشروطه دولت..... ۲۱۰
۷. خرد دولت مبتنی بر قانون اساسی..... ۲۱۳
۸. نتیجه گیری..... ۲۲۱

پیشگفتار

انتخاب و گزینش معادل فارسی مناسب برای کتاب حاضر با عنوان **Political Jurisprudence** که بتواند در عین دقت، قریب به مقصود مولف باشد مستلزم تدقیق و غور در آثار متعدد پروفیسور مارتین لاگلین است.

در ابتدای امر باید این نکته را تصریح کرد که در مقالات و کتب نویسندگان مختلفی که واژه **jurisprudence** را در شرح و بسط آثار خود بکار برده‌اند می‌توان ترجمه‌های فقه، حقوق، فلسفه حقوق و حتی دانش حقوق را ملاحظه کرد. از این رو با توجه به برگردان‌های موجود به راحتی می‌توان عنوان مزبور را فلسفه حقوق سیاسی یا دانش حقوق سیاسی ترجمه کرد اما اگر از ترجمه تحت‌اللفظی گامی فراتر بگذاریم و نگاهی به مفهوم عبارت موجود در آثار این نویسنده صاحب سبک داشته باشیم می‌توانیم به درستی آنچه در عنوان درج شده اطمینان حاصل کنیم.

به زعم لاگلین در مقاله‌ای با عنوان مشابه، «حقوق سیاسی بیانگر شیوه‌ای است که اقتدار دولت مبتنی بر آن ایجاد می‌گردد. این مفهوم در اندیشه اروپای قرون ۱۶ و ۱۹ میلادی شکل گرفت و از قرن بیستم رو به افول گذاشت که عمدتاً بدلیل عقلانی‌سازی زندگی و اندیشه بود و منجر بدان شد که اقتدار دولتی بطور فزاینده‌ای در قالب اصطلاحات فنی و تکنیکال تبیین شود. اما از آنجایی که در حال حاضر به برهه حساسی رسیده‌ایم که نفوذ فنون، درک مبانی اقتدار دولتی مدرن را مورد تهدید قرار می‌دهد، به نظر می‌رسد زمان مناسبی است که به مفهوم و اهمیت حقوق سیاسی بپردازیم. در طول قرون وسطی حقوق‌دانان، تمایزی را میان حقوق موضوعه (حقوقی که توسط حاکم وضع می‌شود) و حقوق طبیعی (که عمدتاً بعنوان حقوق بنیادین نامیده می‌شود و حقوقی است که خود حاکم را تعیین می‌کند) برقرار کردند. با گذار به دوره مدرن، معنای غالب حقوق نیز دستخوش تغییراتی شد: به محض آنکه اقتدار حقوق طبیعی کمرنگ شد، اصطلاح حقوق موضوعه بعنوان مجموعه‌ای از قواعد رفتاری که بیانگر اراده حاکم است، متجلی شد. این پرسش که چرا باید از قوانین حاکم متابعت

کنیم مسئله‌ای است که حقوق طبیعی نیز بر آن متمرکز بود و همچنان به قوت خود باقی است اما آنچه تغییر کرد آن است که اکثر حقوقدانان بر این باور بودند که این پرسش فراتر از حدود شناخت حقوقی قرار می‌گیرد. این مسئله همچنان پابرجاست و تنها به حوزه حقوق اختصاص ندارد بلکه منجر به ایجاد مسائلی در حوزه اخلاق، سیاست و موضوعات جامعه‌شناختی نیز شده است. این موضع عموماً با مکتب پوزیتیویسم حقوقی مرتبط است و مستقیماً توسط حقوق سیاسی به چالش کشیده شده است. این امر حقیقت دارد که در عصر مدرن، قانون به صورت موضوعه تدوین شده و حقوق عمومی بمثابه مجموعه‌ای متمایز از قوانین موضوعه که عمل دولت را ایجاد و حفظ می‌کند، ظهور کرده است اما حقوقدانان سیاسی اذعان می‌کنند که وضعیت و مفهوم حقوق عمومی موضوعه را نمی‌توان بدون ادراک عوامل سیاسی جامعه‌شناختی دریافت کرد. از این رو حقوق سیاسی دانشی است که با تحول حقوق طبیعی، سوق دادن الهیات اخلاقی به حوزه اختصاصی و نظریه حقوق بنیادین، معنای جدیدی را در حوزه خودمختار امر سیاسی بدست آورده است. ماهیت حقوق عمومی بنا بر آنچه اذعان شد می‌تواند بصورتی مناسب تنها از طریق حقوق سیاسی تبیین شود.

پروفسور مارتین لاگلین در کتب دیگر خود همواره در پی تبیین مفهوم حقوق سیاسی یا **Political Jurisprudence** است که به نظر می‌رسد معادلی انگلیسی برای عبارت فرانسوی **Droit Politique** باشد که در نظریات روسو تجلی یافته و در نوشتار حاضر نیز بدان اشاره داشته است. لاگلین در کتاب **Idea of Public Law** با بررسی مفاهیم عمل حکمرانی، سیاست، نمایندگی، حاکمیت و حق‌ها و قراردادن آن‌ها در کنار یکدیگر در تلاش برای دستیابی به روش متمایز و منحصر حقوق عمومی است و با اشاره به نظریه کلسن در صدد است تا با تهیه گزارشی از عناصر سازنده **Jus Politicum** نظریه‌ای سیاسی از حقوق عمومی ارائه کند. در کتاب **Foundations of Public Law** گزارشی جامع و کامل‌تر از حقوق عمومی را با رجوع به تاریخ شکل‌گیری آن ارائه می‌دهد. گزارشی در باب خاستگاه‌های موضوع مذکور در قرون وسطا و فلسفه حقوق مدرن که کاوشی است برای دانش مدرن حق سیاسی و به توضیح این امر می‌پردازد که چگونه قوانین بنیادی تکامل یافته واقعیت سیاسی مدرن، ادراک ما را از ماهیت و طبیعت این نوع ارتباط سیاسی، محدوده اختیارات مقامات و

شیوه‌های متمایز عمل شکل می‌دهد و در نهایت آنکه تنش‌های درونی موجود در این نوع از ارتباط سیاسی تضمین می‌کنند که دانش حقوق سیاسی هرگز نمی‌تواند محقق شود. نکته قابل ذکر این است که **Jus Politicum** نباید صرفاً بعنوان مجموعه‌ای از اصول هنجاری انتزاعی نظیر اصل برابری آزادی مورد اشاره قرار گیرد بلکه باید این اصول در رژیم‌های سیاسی به منصه ظهور برسد.

«بنابراین می‌توان **Jus Politicum** را بعنوان تجلی قوانین درونی حوزه امر سیاسی تعریف کرد. این عبارت به مجموعه‌ای از قوانین و شیوه‌های سازنده و تنظیم‌کننده اشاره دارد که وصف خودمختار امر سیاسی را حفظ کرده و برگرفته از عملکرد سیاسی است. **Jus Politicum** تنها مستلزم تبیین اصول مشخص حق سیاسی نیست بلکه بنا به ماهیت خود تنش بی پایان میان مفاهیم مختلف و نحوه نهادینه شدن آن‌ها را در زمان خاص بیان می‌کند. هرگونه انطباق و سازش بایستی نتیجه استدلال عملی و داوری محتاطانه باشد. این یک عمل حقوقی است و به همین خاطر است که دانش حقوق عمومی را به بهترین شکل می‌توان "حقوق سیاسی" نامید.»

نکته آخر اینکه بدلیل اجتناب از هرگونه سوءبرداشت و اختلاط مفهوم حقوق سیاسی با حق‌های سیاسی که معادل انگلیسی **Political Rights** محسوب می‌شود از واژه نظریه در عنوان کتاب حاضر استفاده کرده‌ایم که می‌تواند به بهترین شکل وافی به مقصود مولف محترم باشد.

لازم به ذکر است که از الطاف، همیاری و توجه استاد گرانقدر جناب دکتر فردین مرادخانی در راستای ترجمه و تدوین اثر حاضر کمال تشکر را داریم و پیشاپیش قدردان انتقادات و نقطه‌نظرات اساتید بزرگوار خواهیم بود. باشد که نکات مورد نظر اساتید و صاحبان قلم ما را در بهبود اثر حاضر یاری رساند چرا که هدف تنها خدمت به اعتلای حقوق عمومی و آشنایی علاقه‌مندان این حوزه و دانشجویان حقوق عمومی و علوم سیاسی با مفاخر این وادی است.